

**УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ**

*Г.А. Білецька
Хмельницький, Україна*

Запорукою ефективної природничо-наукової підготовки (ПНП) майбутніх екологів є науково-обгрунтований відбір її змісту. Сьогодні, коли зростає роль природничих знань у розвитку суспільства й становленні особистості, необхідно усвідомити, що формування змісту ПНП – це складний процес, який вимагає врахування існуючих у педагогічній науці теорій змісту освіти і сучасних тенденцій розвитку професійної освіти.

У сучасній дидактиці можна виділити два основні підходи до розуміння змісту освіти. Перший – пов'язаний з орієнтацією змісту освіти на всебічний розвиток особистості і становлення духовної культури суспільства (В.П. Андрущенко, Ю.К. Бабанський, С.У. Гончаренко, М.М. Скаткін та ін.). Такий підхід, на нашу думку, забезпечує задоволення загальноосвітніх, духовних і культурних потреб особистості, формування її індивідуальності. Відповідно до другого підходу, освіта є одним із факторів економічного і соціального прогресу суспільства. У такому випадку зміст освіти орієнтований на підготовку майбутнього фахівця до професійної діяльності (Р.С. Гуревич, Є.С. Рапацевич, Ю.Г. Фокін, Т.О. Шаргун, М.Д. Ярмаченко та ін.). Узагальнюючи обидва підходи, вважаємо, що зміст освіти повинен відображати як потреби особистості, так і вимоги суспільства до професіоналізму та особистісних якостей фахівця.

Враховуючи вище означене, ми трактуємо зміст природничо-наукової підготовки майбутніх екологів як систему фундаментальних знань, що забезпечують природничо-науковий світогляд, екологічно-доцільні ціннісні орієнтації, досвід пізнавальної і практичної діяльності, необхідні і достатні для особистісної реалізації у сучасному суспільстві та ефективної професійної екологічної діяльності.

На зміст освіти впливають суспільно-економічні відносини, рівень розвитку техніки і виробництва, науки і культури, педагогічної теорії і практики. На нашу думку, сьогодні основним фактором формування змісту професійної освіти є вимоги постіндустріального суспільства. В сучасному суспільстві важливими є не конкретні уміння і навички, а здатність набувати знання, використовувати їх для вирішення професійних завдань, мислити критично. Відповіддю педагогічної науки на нові вимоги є компетентнісний підхід, з точки зору якого ціллю освіти є не просто розвиток людини, а її успішна адаптація в сучасному надзвичайно складному постіндустріальному суспільстві. Як справедливо зазначає О.І. Пометун, «трансформація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу насамперед визначається принципово іншими принципами його відбору і структурування, спрямованими на кінцевий результат освітнього процесу – набуття учнем компетентностей» [2, с. 64].

Зміст сучасної природничо-наукової освіти зазнає кардинальних змін у зв'язку із становленням нової світоглядної парадигми. У постіндустріальному суспільстві наука стає системоутворюючим фактором, частиною культури. Природознавство як один із напрямків наукового знання також зазнає докорінних змін, вносить свій ідейний вклад у стратегії природничо-наукового мислення, наукову ментальність, науковий світогляд, природничо-наукову картину світу [1]. Зважаючи на вище означене, вважаємо, що при проектуванні змісту ПНП майбутніх екологів потрібно враховувати особливості постнекласичного етапу розвитку науки і сучасні досягнення в галузі природничих наук.

Нарешті, на зміст ПНП майбутніх екологів впливають цілі, які ставить суспільство перед системою професійної освіти, що узагальнюються в стандартах вищої освіти.

З метою науково-обгрунтованого формування змісту ПНП майбутніх екологів нами були проаналізовані існуючі у педагогічній теорії принципи і критерії відбору змісту освіти (Ю.К. Бабанський, В.С. Ледньов, І.Я. Лернер, П.І. Підкасистий, М.М. Скаткін та ін.). Використовуючи їх за основу, а також враховуючи ідеї компетентнісно-орієнтованої освіти, зростання ролі природничих наук у сучасному суспільстві і вимоги до рівня підготовки фахівців-екологів, ми визначили принципи відбору змісту ПНП майбутніх екологів та критерії, які дають можливість відбирати навчальний матеріал таким чином, щоб реалізувати той чи інший принцип.

На нашу думку, зміст природничо-наукової підготовки майбутніх екологів повинен відбиратися з врахуванням наступних критеріїв:

– зміст ПНП повинен відповідати актуальним і перспективним потребам суспільства, освітнім запитам особистості, сучасним тенденціям розвитку професійної освіти. Критерій передбачає спрямованість змісту природничо-наукової підготовки на формування знань, умінь та якостей майбутнього фахівця, що забезпечують можливість його реалізації у професійній екологічній діяльності і сучасному суспільстві, в цілому;

– зміст ПНП повинен відповідати поставленим цілям, бути необхідним і достатнім для їхнього досягнення. Зміст повинен бути спрямований на формування природничо-наукової компетентності майбутніх екологів, яка є основним результатом природничо-наукової підготовки майбутніх екологів;

– зміст ПНП повинен відповідати змісту і сучасному стану природничих наук. Основою відбору змісту природничо-наукової підготовки мають бути знання фундаментальних природничих наук, які формують цілісне уявлення про науку, її досягнення і перспективи розвитку, уміння орієнтуватися в складному потоці інформації, робити світоглядні висновки, необхідні майбутньому екологу. У зміст природничо-наукових дисципліни потрібно включати основні концептуальні положення природничих наук, які дають цілісне уявлення про світ і забезпечують формування природничо-наукової картини світу;

– зміст ПНП повинен відбиратися у відповідності методологічними і дидактичними принципами. Врахування методологічних принципів дає можливість реалізувати світоглядний потенціал природничих наук, допомагає людині усвідомити взаємозв'язок і взаємообумовленість усіх процесів і явищ світу, зрозуміти, яке місце займає людина в цій системі взаємозв'язків. Дидактичні принципи забезпечують наукову і практичну значущість відібраного матеріалу, послідовність його розгляду відповідно до логіки навчання і розвитку особистості, врахування можливості його засвоєння студентами при наявності обмежень за часом навчання й умовами реалізації освітнього процесу тощо;

– зміст ПНП повинен мати професійно спрямований характер. Критерій передбачає відбір змісту з врахуванням принципів професійного навчання. У зміст природничо-наукових дисциплін повинен включатися навчальний матеріал, що демонструє значення природничих знань у розв'язанні глобальних екологічних проблем сучасності, важливість природничо-наукових знань для оволодіння фахом, сприяє розвитку особистісних якостей, важливих для майбутнього еколога;

– зміст ПНП повинен представляти собою сукупність взаємопов'язаних одиниць елементів змісту. Такими одиницями змісту можуть бути навчальна дисципліна, розділ, тема. Одиницею змісту природничо-наукової підготовки майбутніх екологів ми вважаємо модуль, який є цілісним, логічно завершеним початковим елементом;

– зміст ПНО повинен відповідати часу, що відведений на його вивчення. Критерій передбачає, що навчальний матеріал, який не має принципового значення для розуміння закономірностей природничих наук і потребує простого механічного запам'ятовування, не включається у зміст природничо-наукових дисциплін.

Таким чином, проектування змісту природничо-наукової підготовки майбутніх екологів вимагає переоцінки принципів і критеріїв відбору змісту освіти відповідно вимог до постіндустріального суспільства та сучасних тенденцій розвитку професійної освіти.

Література

1. Алиева Н.З. Постнеклассическое естественнонаучное образование: концептуальные и философские основания : монография / Н.З. Алиева. – М. : Издательство «Академия естествознания», 2008. – 512 с. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.monographies.ru/7>.

2. Пометун О.І. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі / О.І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 64-70 с.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕДАГОГА ПРИРОДНИХ ДИСЦИПЛІН ПОЛТАВЩИНИ ЧЕРЕЗ ЖУРНАЛ «ІМІДЖ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА»

*Н.І. Білик
Полтава, Україна*

Ускладнення завдань освіти надає особливій значущості проблемі вивчення ролі іміджу як одного з професійно важливих якостей сучасного педагога. У зв'язку з цим актуалізується роль нової галузі теоретичного і прикладного знання, якою є іміджологія. Багато науковців у своїх дослідженнях розглядали питання формування професійного іміджу педагога, а саме: особливості становлення «Я-концепції» особистості (Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс); концептуальні засади та практичний інструментарій іміджології (П. Берд, Л. Браун, Ф. Джефкінс та ін.); сутність професійного іміджу фахівця та особливості його ефективної самопрезентації (І. Альохіна, М. Вудкок та ін.); формування педагогічного іміджу та «професійного образу Я» майбутнього педагога (І. Володарська, Н. Гузій, А. Морозов та ін.); закономірності становлення педагогічної майстерності освітянських кадрів (І. Зязюн, В. Сухомлинський та ін.).

Зазначимо, що першим іміджевим освітянським журналом в Україні став Полтавський обласний науково-практичний освітньо-популярний журнал «Імідж сучасного педагога», який вийшов у світ 1 червня 1999 року і був присвячений 1100-й річниці Полтавської губернії.

Провідною метою тепер Всеукраїнського науково-практичного освітньо-популярного журналу «Імідж сучасного педагога» є інформаційна, професійна й особистісна підтримка кожного українського педагога як учителя, лідера та просто людини, яка небайдужа до створення професійного іміджу, розвитку свого інноваційного потенціалу через публікації.

Підкреслимо, що на сучасному рівні розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний